

CUPRINS

Introducere

I. Principii Numerice – Structura și Dinamica unei Geometrii Sacre

1. Numărul Unu

Numărul unu sinteză a numerelor. Numărul unu și conceptul de unitate. Arhetipuri și simboluri asociate numărului unu. Unu, unicul număr prim. Punctul și cercul-simboluri geometrice ale unității. Împărțirea cercului, operația de trecere de la unu spre multiplu. Cercul între unu și infinit – poligonul cu o infinitate de laturi

2. Numărul Doi

Conceptul de binar în Grecia și China antică. Perechi ordonatoare a universului. Femeinitatea lui doi. Numărul doi și cartea schimbărilor. Simboluri și arhetipuri ale numărului doi. Formalizări geometrice ale numărului doi. Simboluri conexe reprezentărilor geometrice ale numărului doi. Monada yin-yang Numărul π și relația dintre curbă și dreaptă

3. Numărul Trei

Geneza numărului trei - numărul trei în raport cu dualitatea. Numărul trei în Cartea Schimbărilor. Numărul trei și tridimensionalitatea spațiului. Arhetipuri culturale ale numărului trei. Numerele figurate. Triunghiul-geometria numărului trei.

4. Numărul Patru

Numărul patru și reprezentarea sa geometrică. Numărul patru și unghiul drept. Pătratul și cercul. Problema cvadraturii cercului. Structuri mandalice și unghiul drept. Symbolismul mandalei în occident și orient. Etape în parcurgerea unei mandale. Unghiul drept instrument al cunoașterii. Pătratul și mărimile incommensurabile. Numărul patru și structurile tridimensionale

5. Numărul Cinci

Arhetipuri și simboluri ale numărului cinci. Reprezentări geometrice asociate numărului cinci Numărul cinci și solidele platonice Reprezentarea Kepleriană a sistemului solar. Recurența pentagonului stelat și numărul de aur. Secțiunea de aur – istoric. Secțiunea de aur – definiție . Interpretări aritmozofice ale lui $\sqrt{5}$ Raportul de aur și proporția continuă. Geneza universului și numărul de aur din perspectiva gândirii platoniciene. Construcția geometrică a secțiunii de aur. Numărul de aur de aur și șirul lui Fibonacci. Numărul de aur și fractalii.

6. Numărul Șase

Simboluri ale numărului șase. Cerul și Pământ - relația dintre numerele șase și cinci. Hexagramele, un rezumat al universului Reprezentări geometrice ale numărului șase. Floarea vieții și Vesica Piscis, sinteze simbolice ale numărului șase.

7. Numărul Șapte

Numărul șase și numărul șapte - simboluri ale numărului șapte. Reprezentări geometrice ale numărului șapte. Șapte numărul virginității. Numărul șapte și timpul. Simboluri ale numărului șapte

8. Numărul Opt

Numărul opt și simbolismul numerelor „duble”. Simboluri derivate din geometria numărului opt – octogonul. Ziua a opta relația numărului opt cu numărul șapte. Octava ca formă de organizare a creației. Simbolismul numărului opt în creștinism.

9. Numărul Nouă

Simboluri ale numărului nouă. Relații ale numerelor patru și opt cu numărul nouă. Numărul nouă și ordonarea spațiului la chinezi. Reprezentări geometrie al numărului nouă. Eneagrama - legea lui trei și legea lui șapte.

10. Numărul Zece

Numărul Zece – întoarcera la unicitate. Tetraktisul. Reprezentări geometrice ale numărului de aur. Decagonul pentagonul și secțiunea de aur. Acoperiri periodice și neperiodice ale planului - Plăcile Penrose. Decagonul și cristalele cvasiperiodice.

II. Aritmetică Si Geometrie

1. Pătratul Vedic

2. Pătratul Vedic și Eneagrama

3. Pătratul Vedic, Baze de Numerație și Poligoane Regulate

III. Numărul Explicit și Implicit în Opera de Artă

1. Aritmetica Pătratului Vedic – Valențe Plastice:

1.1. “Ferestre”

1.2. ”Dispozitive pentru Privit Cerul”

1.3. “Solide Vedice”

2. O Geneză a Numărului 108 - “Sacrificiu”

3. Numărul Treisprezece și Alchimia - “Crisalide”

4. Zero și Infinit – Valențe simbolice ale reprezentării perspectivele –

„Lumină și Natură”

Concluzii

Anexe

Bibliografie

Rezumat

REZUMAT

NUMĂRUL – GENEZĂ ȘI STRUCTURARE

Noțiunea de Număr este asociată, în mod obișnuit, celei de cantitate, ilustrând preponderenta noastră orientare spre măsurarea și inventarierea concretului. Cu toate acestea, de-a lungul istoriei, ideile referitoare la Număr au însemnat și altceva, Numărul fiind un concept care indiferent de aria culturală și perioada de timp la care ne-am raporta, a fost mereu asociat cu filosofia și magia¹.

Un fenomen istoric interesant face ca diverse culturi din arii geografice diferite și situate la distanțe considerabile, să dezvolte teme mitico-simbolice foarte apropiate. Noțiunea de Număr nu face nici ea excepție. Astfel, indiferent de sistemul de numerație² utilizat, culturi diferite atribuie numerelor, pe lângă firescul și pragmaticul aspect cantitativ, elemente de natură spirituală.

Perspectivile istorice din care poate fi interpretat acest fenomen sunt multiple și discutabile. O abordare extrem de interesantă însă a acestui subiect o are I.P. Culianu care adaptează teoria fractalilor la realitatea istoriei. Pentru el Istoria ca fenomen general se compune dintr-o serie recursivă de istorii particularizate la un areal dat și un timp delimitat. Orice eveniment ce se desfășoară în continuum-ul spațiu-timp se înscrie în această serie de istorii care se conțin unele pe altele și dezvoltă la rândul său ramificații infinite, reflectându-se într-un spațiu ale cărui dimensiuni tind spre infinit³. Istoria în ansamblul ei este comparabilă deci cu un fractal care se dezvoltă în spațiul Hilbert⁴. Cu alte cuvinte, din perspectiva lui I.P. Culianu, istoria este o ramificație infinită care se conformează unei anumite reguli dezvoltate într-un spațiu cu un număr infinit de dimensiuni. Prin urmare, cheia descifrării istoriei este găsirea seriei sau seriilor de reguli care definesc această complicată structură de tip fractal.

Astfel, anumite tradiții pot prezenta informații similare în forme mai mult sau mai puțin diferite pentru că ele sunt produse în conformitate cu un *principiu hermeneutic* și nu

¹ Ghiyka, M, C. *Filosofia și Mistica Numărului*, Univers Enciclopedic, București, 1998 pp.9-10

² Mayașii foloseau un sistem de numerație cu baza 20; sumerienii aveau două sisteme de numerație, unul cu baza 12 altul cu baza 60; arienii din India , egiptenii sau evreii au conceput sistemul de numerație cu baza 10, anumite populații din America de Sud pornind de la numărul degetelor unei mâini au creat un sistem cu baza 5 iar altele din Africa utilizau baza 6 și exemple pot continua.

³ Eliade, Mircea; Culianu, Ion Petru, *Dicționar al Religiilor*, Editura Humanitas, București, 1993, pp.15-16

⁴ Spațiul Hilbert este definit matematic ca un spațiu cu o infinitate de dimensiuni.

pentru că ar avea o origine comună într-un model cultural străvechi⁵. Ipoteza cognitivă asumată de Culianu⁶ constă deci în faptul că „*un simplu set de reguli ar genera rezultate similare în mințile oamenilor pe o perioadă de timp virtual infinită*”⁷

Din această perspectivă, materialul de la care s-a plecat pentru elaborarea prezentei lucrări, deși provine în principal din trei tradiții culturale diferite (elenistico-orientală, vedică și taoistă), reușește să ne ofere premisele necesare abordării conceptului de număr ca principiu generator al regulilor care stau la baza **genezei și structurării formei** în special și a lumii sensibile în general.

Din perspectiva gândirii structuraliste a lui Culianu **conceptul de număr** face parte din categoria „**obiectelor ideale**”. Fiind descrise ca programe ideale ale unor manifestări concrete care pot însă lua forme diferite în funcție de caracteristicile mediului în care se dezvoltă⁸, ele sunt definite ca noțiuni abstracte: „*obiectele ideale sunt sisteme care operează într-o dimensiune logică și nu pot coborî sub premisele lor (în general cât se poate de simple)*”⁹. Obiectele ideale pot fi doar gândite nefiind niciodată perceptibile decât prin efectele lor deoarece aparțin unei dimensiuni superioare celei pe care noi o locuim în consecință putem construi un sistem care să ne permită o viziune cât mai completă asupra lor doar studiind formele pe care ele le „îmbracă” în timp : „*obiectele ideale există în spațiul lor logic, iar morfodinamica lor constituie modul corect de abordare pentru o înțelegere cuprinzătoare a istoriei*”¹⁰

Primul capitol – **Principii Numerice – Structura și Dinamica unei Geometrii Sacre** – pleacă de la două exemple ce aparțin unor civilizații între care distanța fizică ce le separă este pe măsura diferențelor de mentalitate dintre ele, cu toate acestea atât în tradiția taoistă cât și în cea pitagoreică găsim elementul comun al unei cosmogonii în care conceptul de număr este principiul care stă la baza genezei și structurării întregului univers.

Putem recunoaște cu ușurință descrierea teraktis-ului pitagoreic, **Zecel Sacru** în nașterea celor **zece mii de lucruri** din *Dao De Jing* a lui Lao Zi – două manifestări aproape

⁵ Gavriluță, Nicu, *Culianu, jocurile minții și lumile multidimensionale*, Editura Polirom, Iași, 2000, pp.118-120

⁶ Este vorba de principiul “transmiterii cognitive”. Acesta împreună cu principiul “sintezei creatoare” stau la baza generării varietății modelelor culturale, mereu reînnoite pe parcursul istoriei.

⁷ Culianu, Ioan Petru, *Călătorii în lumea de dincolo*, Editura Nemira, București, 1994, p.41

⁸ Ioan Petru Culianu, *Arborele Gnozei. Mitologia gnostică de la creștinismul timpuriu la nihilismul modern*, Editura Nemira, București, 1998, p.23

⁹ Ibidem p.28.

¹⁰ Ibidem. p. 38

identice al unuia și același „obiect ideal” care condensează în el conceptul de număr și un sistem zecimal de numerație.

În cadrul determinărilor create de un sistem zecimal de numerație, numerele de la unu la zece, înțelese ca principii de structurare a universului, formează o serie de obiecte ideale subordonate unui obiect ideal mai cuprinzător, asociat conceptului general de Număr. Ele pot fi considerate părți morfologice ale unei gramatici universale, iar regulile de relaționare ale acestor elemente circumscriu sintaxa acestei gramatici.

Pe parcursul primului capitol al acestei lucrări, cele zece elemente fundamentale ale acestei gramatici vor fi definite ca unități independente cu un conținut informațional propriu specific, fiecare element avându-și locul într-o succesiune de natură să reveleze atât specificitatea fiecărui element, cât și interdependențele dintre ele. Numărul devine astfel elementul de coerență într-un univers în continuă devenire.

Calea pentru realizarea unui „tablou” cât mai complet al fiecărui număr precum și al geometriei ce îi este asociată cuprinde elemente sau noțiuni ce provin din domenii diferite (matematică, filosofie științe ale naturii, aritmozofie sau gnoză).

Alăturarea unor concepte ce aparțin unor domenii care nu întotdeauna se agreează reciproc poate fi privită acum din perspectiva morfodinamicii obiectelor ideale, conceptele legate de număr din fiecare domeniu putând fi percepute ca forme diferite de dezvoltare, pe diverse suporturi de organizare mentală și cognitivă, ale aceluiași adevăr. Acest proces urmărește să definească aceste principii, construind o imagine de ansamblu a lor, la fel cum am construi imaginea unui obiect tridimensional, folosind metodele geometriei descriptive, pornind de la proiecțiile sale plane.

Se urmărește ca pe parcursul descrierii celor zece principii numerice din primul capitol, apropierea de universul simbolic al fiecărui număr, să fie făcută din perspectiva relației lor cu lumea formelor, mijlocul de realizare pentru acesta fiind abordarea numărului din perspectiva numerelor figurate. Generalizând definiția dată tetraktis-ului de Umberto Eco, numerele figurate pot fi definite ca figuri care *„condensează desăvârșit și exemplar reductibilitatea numărului la spațial, a aritmeticului la geometric.”*¹¹. Descrierea fiecărui număr conține din această perspectivă raportarea atât la principiul numeric în sine cât și la potențialul său transfer în lumea formelor.

¹¹ *Istoria Frumuseții*, Ediție îngrijită de Umberto Eco, Editura Enciclopedia Rao, București, 2005,p.64

Numerele figurate încep practic cu numerele triunghiulare, a căror aranjare ce respectă structura triunghiului le definește caracteristicile. Alături de ele avem numere pătrate, pentagonale, hexagonale, și așa mai departe, fiecare dintre aceste numere preluând caracterul structural al poligonului corespunzător - pătrat, pentagon hexagon, etc. Reprezentările figurate ale numerelor presupun o raportare la poligoanele regulate convexe, din perspectiva faptului că ele sunt inscriptibile în cerc.

În acest context raportarea la cerc a numerelor figurate are o importanță aparte deoarece permite formalizări geometrice și pentru numerele unu și doi. Am atribuit, prin urmare, numărului unu cercul iar numărului doi cercul secționat de diametrul său, după care urmează pentru toate celelalte reprezentări figurate ale numerelor, seria nesfârșită a poligoanelor inscriptibile în cerc.

Împărțirii cercului, operație de trecere a unului spre multiplu, îi acordam aici o importanță aparte. Rezultatul cuantificabil al acestui proces de împărțire a cercului este deci poligonul regulat cu un număr din ce în ce mai mare de laturi. Împărțirea la infinit a circumferinței cercului ne conduce la obținerea unui poligon cu un număr infinit de laturi.

Continuitatea laturilor poligonului astfel obținut tinde să refacă linia curbă a circumferinței cercului. Poligonul cu o infinitate de laturi, poate fi considerat o trecere la limită dinspre o geometrie bazată pe linia frântă (specifice construcțiilor poligonale) spre geometria liniei curbe închise în sine (generatoare a formei circulare), se afirmă astfel ca un simbol al reintegrării multiplului în unitate. Numărul Unu devine astfel concept - simbol al Unității care conține în sine infinitatea ipostazelor existențiale.

Dacă numărul Unu afirmă doar existența în sine, Doi se „disociază” de acesta pentru a da curs manifestării potențialităților ce rezidă în Unu și are ca scop separarea subiectului de obiect. Această primă disociere în conștiința divină se reflectă în Creație sub forma principiilor polar opuse, fie că ele se găsesc în relație antagonică sau complementară.

Numărul trei este considerat în toate culturile un număr care exprimă în cel mai sintetic mod alcătuirea complexă a universului. El revelează tripla unitate a ființei vii și rezultă din îmbinare lui unu cu doi și reprezintă neutralitatea lui „Unu” capabilă să atenueze excesul oricăreia dintre polarități. Numărul trei se constituie ca un prag, ca o punte de legătură între prima fază a manifestării - cea în care ființa se organizează pe sine și cea în care se purcede la structurarea universului-cosmos.

Dacă numărul trei se obiectivează ca un număr al spațiului interior prin care ființa se organizează pe sine, numărul patru face legătura cu cea ce se consideră a fi exterior ființei. El organizează spațiul exterior și devine, așa cum vom vedea în continuare instrumentul de orientare în spațiul tridimensional. Simbolurile numărului patru sunt strâns legate de ideea de stabilitate și se suprapun peste simbolistica figurii geometrice pe care o generează și anume PĂTRATUL. Caracteristica de bază a pătratului este **unghiul drept** care poate fi considerat fără nici un fel de echivoc o consecință a numărului patru în lumea formelor.

Dacă numărul TREI permitea și determina construcția unei figuri plane, (triunghiul), începând cu numărul patru putem părăsi bidimensionalitatea planului. Patru puncte echidistante și necoplanare definesc o figură tridimensională.

Prin numărul cinci se construiește în cadrul stabilității și ordinii guvernate de numărul patru o rafinare a creației, numărul cinci, introducând în lumea formelor armonia dinamică dintre parte și întreg. Reprezentarea geometrică a numărului cinci, pentagonul, aduce în discuție o proporție particulară cunoscută sub numele de **secțiunea de aur**.

Format din de două ori numărul trei, șase, duce după sine întreaga simbolistică a numerelor duble, lucru reflectat de altfel și de hexagonul stelat care se constituie de fapt din două triunghiuri suprapuse. Produsul numerelor doi și trei, spre deosebire de suma lor, cumulează deci calitățile celor două numere într-un mod caracterizat prin **echilibrul**.

Steaua lui David, este un simbol care prin cele două triunghiuri, diferit orientate, dezvăluie transcendența și imanența simultană a UNICULUI în manifestare.

Dacă până la numărul șase am asistat la un proces de “ieșire din sine”, de exteriorizare, începând cu numărul șapte ne confruntăm cu o schimbare de sens. Numărul șapte este un pas spre refacerea unității originare care apare în mod firesc atunci când ființa se autoevaluează. Numărul șapte este punctul de echilibru între potențiala diversitate a exteriorității și unitatea interiorității.

Relația numărului șapte cu unitate primordială simbolizată prin cerc din perspectiva ființei umane este una cu totul specială prin faptul că cercul nu poate fi împărțit la șapte cu exactitate folosind mijloace geometrice. Semnificația fundamentală și universală a numărului șapte, pe care o găsim aproape fără excepție în orice cultură este cea a sacralului.

Numărul opt la fel cu celelalte numere duble este un principiu de reconciliere a contrariilor. Octogonul stelat obținut prin suprapunerea a două pătrate rotite cu 45 de

grade unul față de celălalt este o structură geometrică în care echilibrul dinamic și cel static se potențează reciproc, numărul Opt fiind considerat pretutindeni cifra echilibrului cosmic.

Dacă pătratul simbolizează mai mult aspectul vizibil al lumii fizice, octogonul și variantele octogonului stelat înglobează, pe lângă lucrurile „palpabile” și aspectele subtile ale creației, fiind o sinteză a tuturor lucrurilor „văzute și nevăzute”.

Numărul opt încheie un ciclu de șapte, putând fi astfel considerat un nou început. Ni se oferă astfel imaginea unei dezvoltări în spirală în care fiecare „a opta zi” este în același timp zi a odihnei, suprapunându-se cu simbolistica numărului șapte, dar, în acest context, este și ziua inițierii unui nou proces aflat pe o treaptă superioară de înțelegere. Privit astfel numărul Opt poate fi considerat ca o poartă între două lumi cu frecvențe vibratorii diferite, marcând trecerea de la o **octavă** de vibrație a manifestării la alta, de la un nivel de înțelegere al Universului la unul superior.

Numărul nouă este un simbol al completitudinii și al perfecțiunii Universului fiind suma celor trei lumi $3+3+3=9$ - cer pământ și infern. Fiind ultima cifră din seria zecimală nouă este în același timp numărul din perspectiva căruia se poate privi și înțelege acum întregul proces al înțelegerii Numărului ca element structurant al Creației.

După numărul opt, simbol al echilibrului dar și al trecerii de la o octavă la alta a cunoașterii numărul nouă este un număr al **înțelegerii**. Fiind considerat sfârșitul unui ciclu el conține calitățile numerelor anterioare. Allendy¹² consideră numărul nouă ca fiind „*numărul complet al analizei totale*”. Din acest punct de vedere simbolul eneagramei este unul dintre cele mai complete instrumente de analiză a cunoașterii oricărui domeniu.

Numărul Zece reflectă perfecțiunea întregii manifestări, care la acest nivel redevine unitară. El este perceput aici ca o întoarcere la unicitate, care, acum este înțeleasă din perspectiva cunoașterii tuturor aspectelor legate de parcurgerea multiplului. Prin decadă diversitatea creației este privită din perspectiva unicității originare. Cunoașterea devine completă iar ciclul celor nouă numere anterioare este acum împlinit. Numărul zece este considerat limită a numerelor deoarece dincolo de 10 numerele nu mai continuă ci reîncep¹³. DECAGONUL, expresia geometrică a numărului zece, este figura care în diverse moduri reia proporția întâlnită deja în pentagon: *secțiunea de aur*.

¹² Allendy, Rene, *Le symbolisme des nombres*, Paris, 1948

¹³ Abbe Désire Marchand, *La Science des nombres d'après la tradition de la science*, Paris, G. Tegui, 1877,

Dacă în primul capitol referințe din spații culturale diferite sunt structurate pe conceptul de număr figurat pitagoreic, capitolul al doilea, **ARITMETICĂ ȘI GEOMETRIE**, restrânge aria de referință la tradiții ce aparțin spațiului cultural al Indiei¹⁴.

Principiile numerice descrise anterior sunt cuprinse aici în așa numitul „Pătrat Vedic”, o matrice numerică ce ne prezintă numerele într-o relație de interdependență dinamică și creatoare.

Formalizările geometrice care sunt asociate aici principiilor numerice prezintă un specific determinat de raportarea lor la structura pătratului, fiind total diferite de soluțiile geometrice expuse în primul capitol, și care derivau din raportarea aceluiași principii la geometria cercului.

Într-o primă etapă cele două modalități abordate în cercetarea noastră cu privire la posibilitățile de a găsi echivalări geometrice a principiilor numerice se conturează ca direcții diferite, fără puncte comune.

Partea a doua și a treia a celui de al doilea capitol ne oferă însă o surpriză, ea putând fi considerată ca o contribuție originală pe care autorul o aduce prin această lucrare, relevând o legătură incontestabilă între aritmetică și geometrie.

Pe scurt se demonstrează faptul că „Pătratul Vedic”, fiind cunoscut de alții matematicienilor pasionați de aritmetică drept un tabel care sistematizează restul împărțirii cu nouă a numerelor într-un sistem de numerație zecimal, descrie prin succesiunea cifrelor cuprinse în coloanele sale toate posibilitățile geometrice (variantele convexe și toate variantele stelate) ale poligonului regulat cu nouă vârfuri (inscriptibil în cerc).

Demonstrația se extinde apoi pentru alte pătrate obținute similar Pătratului Vedic, dar în care algoritmul de calcul este făcut în alte **baze de numerație**, diferite de baza zece. Relația dintre succesiunea cifrelor pe coloanele sau liniile acestor tabele descrie de fiecare dată structura poligonului regulat (înscris în cerc) care are numărul de vârfuri este egal cu cifra maximă a sistemului de numerație folosit ca bază de calcul.

Dezvoltarea teoretică a acestei părți a lucrării se dovedește a fi în cele din urmă un argument de necontestat în ceea ce privește corectitudinea asocierii din primul capitol al lucrării între principiile numerice derivate din unitate și geometria poligoanelor regulate rezultate din împărțirea cercului.

¹⁴ Materialul abordat provine din tradiția numerologiei tantrice dar el nu poate fi desprins de cadrul mai larg pe care filosofia samkia îl oferă.

În ceea ce ne privește argumentele teoretice dezvoltate în primele două capitole circumscriu tematica lucrărilor descrise în capitolul al treilea. Sub genericul „**Numărul implicit și explicit în opera de artă**”, pe baza materialului vizual creat și comentat de autor putem desprinde trei atitudini diferite cu privire la modul în care Numărul poate fi implicată în creația plastică.

Primele trei lucrări prezentate în cuprinsul acestui capitol, „Ferestre”, „Dispozitive de privit cerul” și „Solide Vedice”, derivate din structura Pătratului Vedic propun o serie de obiecte în care principiile numerice conduc direct spre o geometrie determinată strict și riguros de reguli precise de alcătuire a formei, rezultatul obținut fiind o serie de compoziții cu caracter abstract. În dialog cu mijloacele plastice propuse de artist pentru formalizarea lor, ele, purtând cu sine întregul bagaj de informații și simboluri cu care principiul numeric din care provin le-a înzestrat, au șansa de a se transforma în adevărate metafore vizuale.

În următoarele două lucrări, „Sacrificiu” și „Crisalide”, Numărul nu impune neapărat o geometrie anume pentru structura compozițională. Organizarea compozițională în cazul acestor lucrări este tributară nu unui algoritm de transfer, mai mult sau mai puțin obiectiv, a numărului spre lumea formelor, ci conținutului de natură simbolică pe care numărul îl are. Opera de artă se deschide astfel spre formalizări plastice care permit nu doar reprezentări abstracte ci și figurative.

Cel de al treilea mod în care prezența numărului se regăsește în opera de artă poate fi caracterizat ca fiind inversul procesului prin care principiile numerice conduc spre formă. În cazul acesta descifrarea structurii unui obiect sau compoziției plastice este de natură să facă trimiteri care o pot subordona unui principiu numeric. Cazul particular al lucrării „Lumină și Natură”, pornind de la structura geometrică impusă compoziției plastice de diferitele moduri de construcție a perspectivei în pictură, dezvoltă un dialog al noțiunilor zero și infinit.

Trebuie să recunoaștem că cele trei moduri de abordare a compoziției plastice din perspectiva unei logici care implică prezența numărului, fie ea implicită sau explicită, urmăresc, fiecare în modul său specific, apropierea de idealul estetic platonician conform căruia scopul artei nu ar trebui să fie un act imitativ al naturii ci, demersul artistic, depășind tentația imitației senzitive, să tindă spre apropierea de esențele pure ale realului.